

9. Воронович А.А. Ленинская Аграрная программа и ее осуществление в СССР. – М., 1961.
10. Логвиненко В.К. Пути повышения уровня обобществления колхозной собственности. – К., 1968.
11. Личное подсобное хозяйство в условиях агропромышленной интеграции. – М., 1988.
12. Голубков П. Вопросы развития колхозов на пути к коммунизму // Вопросы экономики. – 1961. – № 11.
13. Котеченков А. Развитие общественного производства и личных подсобных хозяйств // Плановое хозяйство. – 1966. – № 1.
14. Запорожская правда. – 1954. – 10 апреля.
15. Державний архів Запорізької області. – ф. 102, оп. 3, спр. 1998: «Информация о проведении собрания по обсуждению тезисов доклада Н.С. Хрущева на январском Пленуме»
16. Виклад доповіді М.С. Хрущова на Пленумі ЦК КПРС // Радянська Україна. – 1958. – 16 грудня.
17. Промова М.С. Хрущова на зустрічі з колгоспниками БРСР // Радянська Україна. – 1958. – 16 грудня.
18. Социалистическое переустройство сельского хозяйства. – М., 1969.
19. Экономика труда. – М., 1965.
20. Макеенко М. Экономическая роль личного подсобного хозяйства // Вопросы экономики. – 1966. – № 10.
21. Хилук Ф. Особисте підсобне господарство населення та його роль у виробництві сільськогосподарських продуктів // Економіка Радянської України. – 1966. – № 1.
22. Зима В.Ф. Послевоенное общество: голод и преступность (1946-1947) // Отечественная история. – 1995. – № 5.
23. Арутюнян Ю.В. Опыт социологического изучения села. – М., 1968.
24. Макарова И.В. Подсобное хозяйство колхозников. – М., 1973.
25. Дубоносов Д. Деятельность Компартии по восстановлению и развитию сельского хозяйства в 1945 – 50-е годы. – Ростов, 1970.
26. Советская деревня в первые послевоенные годы (1946-1950): Сборник статей. – М., 1978.
27. Островский В.Б. Колхозное крестьянство СССР. Политика Партии в деревне и ее социально-экономические результаты. – Саратов, 1967.
28. Советское село на этапе развитого социализма. – М., 1985.
29. Дулепа Л. Про затрати праці колгоспниками в особистих підсобних господарствах // Экономика советской Украины. – 1962. – № 3.
30. Хадонов Т.А. Использование трудовых ресурсов в личном подсобном хозяйстве // Вестник московского университета. – 1968. – № 1.
31. Холай Х. Социализм и аграрный вопрос. – М., 1986.
32. Проблемы истории советского крестьянства: Сборник статей. – М., 1981.
33. Ципко А.С. Некоторые философские аспекты теории социализма. – М., 1983.
34. Шмелев Г., Стеков Ю. Личное подсобное хозяйство в условиях межхозяйственной и агропромышленной интеграции // Экономические науки. – 1983 – № 3.
35. Макарова И.В. Резервы личного подсобного хозяйства. – М., 1986.
36. Губенко М.П., Ольшевская Г.К. Некоторые проблемы развития сельского хозяйства в годы семилетки // Развитие сельского хозяйства СССР в послевоенные годы (1946 – 1970 г.): Сборник статей. – М., 1972.
37. Волков И.М. Колхозы СССР в годы четвертой пятилетки // Развитие сельского хозяйства СССР в послевоенные годы (1946 – 1970 г.): Сборник статей. – М., 1972.
38. Прейгер Д. Особисті підсобні господарства: закономірності і перспективи розвитку // Економіка АПК. – 1994. – № 1.

Summary

In this article the general approaches of the Soviet science to the essence of the personal subsidiary economies are analyzed. The presence of theoretical disagreements in the views on their place in the system of social-economical relations is noted.

Т. В. Грушева

РОЛЬ ЛІДЕРІВ-ПРОТЕСТАНТІВ У СТАНОВЛЕННІ П'ЯТИДЕСЯТНИЦТВА В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Дослідження проблем, що пов'язані з впливом конфесійної ситуації на духовне життя українців, має практичне значення. З цього приводу актуальною є дискусія в наукових колах, релігійному середовищі та мас-медіа про шляхи розвитку української церкви та природність релігійного деномінаціоналізму для українських реалій. Протестанти сьогодні зайняли певну нішу на релігійній карті України та стверджують про свою автохтонність. Мета даного дослідження полягає у спробі реконструювати історичний шлях українських п'ятидесятників та проаналізувати роль їх лідерів у становленні п'ятидесятницького руху періоду радянської України, що допоможе більш повно проілюструвати витоки сучасної ситуації в релігійній сфері України.

У світі п'ятидесятництво з'явилося на початку XX ст. Цей релігійний культ не був єдиним і на сьогодні залишається подієним на кілька напрямків. У громадах, які є низовою структурною одиницею в п'ятидесятництві, висока роль належить лідерам, які часто визначають напрямки діяльності віруючих. Тому схематично окреслимо структуру громад. Очолюють їх призначені вищими духовними сановниками пресвітери. Висування в пресвітери здійснюється на основі "відкриття Святого Духу". Освята вибраної особи у сан пресвітера проводиться через виконання обряду рукопокладення. Безпосередніми помічниками пресвітера є диякони і дияконеси. Крім них, в громадах визначений штат проповідників (благовісників), один чи два регента [17, с.157-158].

В Україні організація громад зазначеного релігійного напрямку безпосередньо пов'язана з ім'ям Івана Юхимовича Воронаєва (насправді Микита Петрович Черкасов), який у 1921 р., відвідавши США, переїжджає до Одеси, де й починається його активна релігійна діяльність. У пам'яті українських п'ятидесятників І.Воронаєв залишився найбільш шанованим лідером цього руху. Саме він обирався головою Всеукраїнських з'їздів християн євангельської віри (п'ятидесятників), формулював основні програмні вимоги організації та визначав питання про відношення до держави [10, с.68]. Саме за його ім'ям цей релігійний напрямок найчастіше називали воронаєвським.

Більша частина протестантських громад з 1924 до 1926 рр. на своїх з'їздах оголошують про визнання радянської влади, сприйняття всіх її гасел. Лідери баптистів, євангельських християн, п'ятидесятників, адвентистів сьомого дня та інших культів орієнтують єдиновірців на легальне та мирне існування в радянській державі. Незважаючи на те, що протестанти дотримуються позицій релігійного пацифізму, конфліктів з владою через відмову служити в армії не було, у своїй більшості віруючі відбували військову повинність, вважаючи її "оброком", хоч при можливості користувалися Декретом, який звільняв їх від служби в армії [10, с.61]. Вся діяльність воронаєвців в цей час відбувалася в межах закону. Лідери п'ятидесятницького руху переконували віруючих у необхідності підпорядковуватися державі. І.Ю.Воронаєв у статті "Нагадуй їм слухатися й підкорятися начальству та владі" писав, що віруючі повинні виконувати обов'язки, які викликані існуванням держави нарівні з іншими громадянами [16, арк.29].

Організаційне становлення громад п'ятидесятників Наддніпрянської України відбувалося в складних умовах: навіть в часи так званого "золотого десятиліття" для протестантів (період до 1929 р.) державні органи роблять спробу поставити під всебічний контроль релігійні громади шляхом їх реєстрації. Подальші кроки державної політики засвідчили намагання ізолювати віруючих від основної маси населення.

У 1930 р. в Україні за деякими даними нараховувалося 350 воронаєвських громад (17 тис. членів) [8, с.51]. Це був останній рік, коли п'ятидесятники-воронаєвці мали змогу відкрито проповідувати своє вчення, переслідування віруючих з цього часу набувають іншого, більш жорсткого характеру. 1930-і рр. були часом випробування для українського п'ятидесятництва. Зазнавши терору, громади пішли в глибоке підпілля. Чисельні звинувачення в антирадянській діяльності стали причиною масових репресій у релігійному світі. У середовищі п'ятидесятників ситуація загострювалася завдяки оцінці їх культу як "бузувірського", а тому шкідливого для громадськості.

Державні органи звинуватили Воронаєва в тому, що він був агентом іноземної розвідки на півдні України [11, с.34]. Стверджувалося, що діяльність Воронаєва, Колтовича, Ротарюка та інших п'ятидесятницьких лідерів і благовісників фінансувалася з-за океану. Усі ці звинувачення призвели до того, що у 30-і рр. Воронаєв та його помічники були репресовані. Задля відриву керівників груп від основної маси п'ятидесятників, органи влади засуджують й інших активних п'ятидесятників: у 1932 р. пресвітера М.С.Бута на 3 роки заслання [1, арк.31], у 1937 р. благовісника К.С.Кружка на 10 років ВТТ [1, арк.141об.], у 1940 р. М.С.Бута, К.Ф.Перев'язка на 10 років ВТТ кожного, в тому ж році інших лідерів Н.П.Сокола, М.А.Місюру на 8 років ВТТ кожен [5, арк.140]. У провину їм ставилася "участь у контрреволюційній секті п'ятидесятників, антирадянська агітація, що була спрямована на підірив існуючого в СРСР ладу". Все частіше, при характеристиці культу, п'ятидесятники згадуються як бузувіри. Але пізніше послідовники Воронаєва Понурко, Бут та Кузьменко стверджували, що сам Воронаєв ніколи не проповідував та не підтримував бузувірського культу [16, арк.34].

Таким чином, на довоєнний період припадає організаційне становлення релігійних громад п'ятидесятників воронаєвського напрямку, що були поширені переважно на східній Україні. Очільники таких громад стають визнаними лідерами нового для цієї території релігійного напрямку, що визначають курс внутрішньогромадського життя та стосунки із "зовнішнім світом", у тому числі з державою. Помітивши таку роль, державні органи намагаються зменшити вплив цих діячів на релігійне життя шляхом їх ізоляції, в тому числі й через позбавлення волі.

Напередодні Другої світової війни легальне п'ятидесятництво майже припинило своє існування. Військовий час був періодом поновлення їх місійної роботи і для цього вони використовували всі можливості: дозвіл окупаційної влади та послаблення контролю радянських органів влади на визволеній території.

Активізація протестантів за часів війни змусила керівництво країни змінити тактичні заходи. Ним було прийнято рішення об'єднати чисельні протестантські рухи в єдину церкву, що дозволило б легко контролювати дії віруючих. Українські п'ятидесятники, які примусово пішли на об'єднання з

баптистами (Московська угода 1945 р.), виразили незадоволення поступками зі свого боку, що були платнею за легальне існування та всебічний контроль баптистського керівництва над діями віруючих-п'ятидесятників. Лідери воронаєвців відразу після цього об'єднання обирають курс на вихід із нього, самостійне існування та організацію окремих, незалежних від баптистського впливу, груп. Організаційну роботу по відриву віруючих від баптистського впливу взяли на себе лідери п'ятидесятницького руху: наприкінці 40-х рр. опозиційний рух воронаєвців очолив п'ятихатський єпископ Бідаш, його підтримали ще ряд п'ятидесятницьких лідерів: Тарасюк (Константинівка), Мелюта (Жданов), Лохматов (Горлівка), Соловйов (Слав'янськ), Михальченко (Донецьк) та інші [19, с.15-16]. Крім видатних лідерів руху, у невеликих громадах, перш за все сільської місцевості, цю роботу виконували пресвітери п'ятидесятницьких груп.

Отже, як бачимо, очільники п'ятидесятницьких громад у складний час знову беруть на себе відповідальність про подальшу долю руху. При всій демократичності внутрішнього життя така висока роль відомих діячів є досить показовою для характеристики духовного життя християн євангельської віри.

Зі свого боку, влада робила все можливе для ізоляції п'ятидесятників від громадськості. З кінця 40-х до 1956 р. це здійснювалось особливо жорсткими засобами: п'ятидесятницькі лідери й активні діячі руху зазнали масових арештів. 1956 р. був рубіжним. Тимчасова лібералізація суспільного життя, що наступила після смерті Сталіна, була обмежена, але відбилася на долі українського п'ятидесятництва. Цього року було реабілітовано та амністовано багатьох п'ятидесятників. Але це ще не означало дозволу до дій: за п'ятидесятниками, що повернулися з міст ув'язнення, встановлювався постійний нагляд. Активізація діяльності п'ятидесятників призвела до нових арештів. Але з цього часу такому покаранню підлягали лише лідери руху (організатори таємних зібрань, зборів тощо). Для рядових віруючих з виявлених груп найбільш розповсюдженим стає адміністративне покарання.

Особлива роль у східних областях України належала Дніпропетровській області, де зосереджувався центр нелегальних п'ятидесятників регіону. За даними одного з лідерів дніпропетровських п'ятидесятників Г.Г.Понурка загальна кількість послідовників цієї церкви на 1945 р. складала біля 1,8 тис. людей. Вони об'єднувалися в 50 громад і мали в користуванні 37 молитовних будинків [12,с.1,10]. Незважаючи на всі заходи, нелегальні групи продовжували свою діяльність. Лідери дніпропетровських п'ятидесятників виступили ініціаторами кількох з'їздів і нарад всеукраїнського масштабу.

У 1956 р. лідери п'ятидесятницького руху Г.Г.Понурко, Ф.П.Шокало і А.І.Бідаш повертаються з ув'язнення. А.І.Бідаш відмовився від об'єднання з баптистами, вважаючи виконання п'ятидесятницьких обрядів хрещення Духом Святим із знаменням іномов та омовіння ніг за обов'язкове [2, арк.28], і знов очолив п'ятидесятників, які добивалися окремої реєстрації. З його діяльністю пов'язаний новий етап активізації п'ятидесятницьких громад. А.І.Бідаш особисто упродовж 1956 р. виїздив у Київську, Харківську, Одеську, Чернівецьку, Кіровоградську, Ростовську області й Молдавську РСР, де проводив роботу щодо організаційного зміцнення п'ятидесятницького підпілля [2, арк.10]. У 1956 р. він подає прохання до Президії Верховної Ради УРСР про незалежну реєстрацію п'ятидесятницьких громад.

Тільки в Дніпропетровській області в 1956 р. було порушено кілька клопотань зареєструвати окремі релігійні товариства п'ятидесятників. Заяви з численними підписами віруючих поступили від Дніпродзержинської групи п'ятидесятників до уповноваженого в справах релігійних культів при СРСР по УРСР П.Вільхового (керівник М.А.Місюра) [13,арк.4], запорізьких п'ятидесятників (керівник В.М.Фоменко) [6,арк.24] та інших. Однак рішення керівних органів щодо долі п'ятидесятників залишалося незмінним. Так, на думку голови Ради в справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР А.А.Пузіна, виділення п'ятидесятників у самостійні групи є "особливо нестерпним" [20,арк.86]. Від уповноваженого Ради в справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР по УРСР П.Вільхового на місця також неодноразово надходило розпорядження, що "ніяких заяв від п'ятидесятників з клопотанням про відкриття молитовних будинків не слід приймати" [22,арк.19] та необхідно припинити їх незаконну діяльність [13, арк.4].

Активізація діяльності нелегальних п'ятидесятницьких громад безпосередньо пов'язана з організаційною роботою відомих діячів руху. У 1956 р. в Харкові за ініціативою лідерів українського п'ятидесятництва були проведені братські збори, які відразу оголосили органи влади підпілним з'їздом. Мета зборів полягала у створенні окремого союзу п'ятидесятників і оформленні їх духовного центру в масштабах СРСР. На зборах було затверджено ряд нових положень, що стосувалися ставлення до законодавства, існуючого в радянській державі: загальна військова повинність, заборона віруючим виховувати дітей у релігійному дусі та інші вимоги держави оголошуються такими, що суперечать Слову Божому [14, арк.74-78]. Органи влади застосовували всілякі заходи для ізоляції основної маси п'ятидесятників від керівників груп, засуджуючи їх на різні строки покарання: А.І.Бідаша, К.С.Кружка (на 10 років кожного), І.А.Левчука (5 років), В.С.Шепеля (8 років), Ф.П.Кореняка (3 роки) [3, арк.123-123об.]. Після розправи над лідерами уповноважені Ради уважно відстежували ситуацію в п'ятидесятницьких групах. Ними було помічено, що після арешту видатних

діячів руху п'ятидесятницькі групи дещо змінюють свою тактику: переважна їх частина знову пішла в підпілля, розділившись на невеликі підгрупи [21, арк.273].

Отже, зафіксувавши випадки непокори загальноприйнятим вимогам, державні органи посилюють репресивні заходи. На противагу таким діям у п'ятидесятницькому середовищі посилюються ізоляційні тенденції. Зрозумівши, що легальне існування та відкрита проповідь Євангелія в межах держави неможливі, що всі спроби зареєструвати громади закінчилися невдало: зазнавши арештів, лідери п'ятидесятницького руху починають орієнтувати одновірців до проведення молитовних зібрань конспіративно.

Характерною рисою для судових справ 50-60 рр. були відкриті процеси, на які спеціально підбиралась атеїстично налаштована аудиторія. При розгляді кримінальних справ сектантських лідерів керувалися перш за все ст.209 КК УРСР ("Посягання на особистість та права громадян під приводом виконання релігійних обрядів чи іншим приводом") та статтями КК УРСР 54-10, 54-11, а для адміністративного судочинства ключовим був Указ Президії Верховної Ради УРСР від 12 червня 1961 р. "Про посилення боротьби з особами, які ухиляються від суспільно корисної праці і ведуть антигромадський паразитичний спосіб життя" [9,с.553-555] (як відомо, частина з керівних діячів релігійних рухів утримувалася на кошти громад). Так, до судової відповідальності в Україні були притягнуті та на різні строки засуджені у 1961 р. 102 лідери підпільних релігійних організацій, головним чином, п'ятидесятників та єговістів, у 1962 – 295 чоловік [10,с.95].

Роблячи спробу нейтралізувати діяльність лідерів п'ятидесятницького руху, ізолювати їх від загальної кількості віруючих, державні органи застосовують різноманітні засоби тиску: попередження сектантів з боку влади, штрафи, притягнення до адміністративної та кримінальної відповідальності. Видатних лідерів п'ятидесятницьких громад, як правило, звинувачували в антирадянській діяльності та карали з усією суворістю радянського режиму. З особливим розмахом пройшли судові процеси над п'ятидесятниками в 50-х рр. Так, В.Г.Стрюць, Г.С.Макаренко, Ф.Г.Гавриленко (м. Жданов, 1951 р.) були засуджені на 10 років кожен [21, арк.226], В.М.Фоменко, О.С.Кравченко, А.А.Мельник (м. Запоріжжя, 1957 р.) на 25 років кожен [7, арк.122об-123] та інші. Звинувачення віруючих зводилися до таких пунктів як антирадянська агітація, залучення до секти нових громадян, зокрема дітей, відрив їх від громадського життя та "впливу радянської ідеології", зберігання релігійної літератури антирадянського змісту, відмова від служби в радянській армії [4, арк.111-124; 7, арк.112-124]. Касаційні скарги засуджених віруючих, як правило, залишалися без задоволення, тому що їх провини класифікувалися як "особливо небезпечні для держави". Загальний висновок сформулював радянський дослідник сектантства В.Н.Потапов, стверджуючи, що сектантські керівники – колишні злочинці, які після відбування покарання пішли до сект і у специфічній формі використовують сектантську ідеологію, чим виражають свої негативні соціальні настрої [18, с.13,15].

Безплідна боротьба п'ятидесятників за своє існування в атеїстичній країні призвела до зміни орієнтирів: наприкінці 60-х рр. лідери руху стверджують, що марксиста та атеїста – це ідейні вороги п'ятидесятницької віри [4, арк.27].

На початку 70-х рр. віруючі відчули суворий контроль органів влади за своєю діяльністю, але, на відміну від минулих років, спостереження держави за п'ятидесятниками прийняло якісно нові форми. По-перше, дані списочного обліку, якому підлягали виявлені нелегальні групи ще у 50-60-і рр., зараз значно поповнилися і конкретизувалися. Наявність точних даних про віруючих-сектантів і адреси проведення молитовних зборів, перетворило п'ятидесятництво з абстрактного в конкретного ворога. Це дозволило посилити нагляд за діяльністю конкретних груп п'ятидесятників. По-друге, проводилася широкомасштабна індивідуальна робота з лідерами цього руху по виводу їхніх громад і груп з підпілля завдяки їх автономній реєстрації й реєстрації в союзі з ЄХБ.

Державні органи визнали, що на поведінку рядових віруючих значною мірою впливає авторитет лідера. Тому іноді глибоко законспіровані п'ятидесятницькі групи виводилися на реєстрацію шляхом тривалої індивідуальної роботи. Завдяки роботі державних органів, які штучно створювали конфлікт між лідером групи та його найближчими помічниками, а потім, компроментуючи першого і підтримуючи других, від основної громади дробилися, відривалися і окремо реєструвалися новостворені громади [10, с. 164].

Активізація віруючих-п'ятидесятників характерна для періоду кінця 70-х початку 80-х рр., коли до міжнародних політичних і громадських установ очільниками громад надсилаються чисельні листи з проханнями допомоги емігрувати з СРСР, які містять у собі ілюстрацію гоніння на віруючу частину радянського суспільства. У документах стверджується, що радянське керівництво здійснює "витончені та делікатні вбивства розуму, совісті, духу й людства", використовує психіатрію як засіб боротьби з інакодумством та ін. [10, с. 169].

Лідери громад, що найбільш активно вимагали надання права виїзду з країни, бачилися для держави небезпечними та підлягали репресіям. 17 червня 1981 р. були засуджені дніпропетровські п'ятидесятники І.А.Шабур, П.С.Павлюк, С.Ф.Ткаченко, Л.Ф.Литвиненко та інші на 5 років позбавлення волі кожний. З вересня 1977 р. вони намагалися емігрувати, пояснюючи свої наміри тим, що віруючі є полоненими радянської влади, яка не виконує міжнародні угоди [15, арк.67-85].

Таким чином, відомі діячі п'ятидесятництва традиційно виконували роль ідейних керівників руху. Їх авторитет визнавався у громадах. Непримиренна позиція щодо реалізації інтересів громад, розповсюдження релігійних ідей стала для багатьох роковою. Періоди активізації місійної роботи, а відповідно й чисельного збільшення віруючих, що належали до культу, пов'язані з діяльністю лідерів. Такі відмінності, у цілому, формують образ п'ятидесятників як самостійного релігійного напрямку.

Джерела та література

1. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-16883.
2. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.1.
3. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.2.
4. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-24610. – Т.7.
5. Архів УСБ у Дніпропетровської обл. – П-19803.
6. Архів УСБ по Запорізької обл. – Спр.П-13278. – Т.1.
7. Архів УСБ по Запорізької обл. – Спр. П-13278. – Т.5.
8. Белов А.В. Секты. Сектанство. Сектанты. – М., 1978.
9. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1961. – 16 червня. – №25.
10. Грушова Т.В. Радянська держава та секта п'ятидесятників в Україні (початок 1920-х – 1991 рр.): Автореф... дис. канд. істор. наук. – Запоріжжя, 2000.
11. Гурич М. Хто такі трясуні. – Харків, 1930.
12. Державний архів Дніпропетровської області (далі ДАДО). – Ф.Р.6463. – Оп.1. – Спр.2.
13. ДАДО. – Ф.Р.6463. – Оп.1. – Спр.16.
14. ДАДО. – Ф.Р.6463. – Оп.2. – Спр.20.
15. ДАДО. – Ф.Р.6465. – Оп.2. – Спр.26.
16. ДАДО. – Ф.Р.6465. – Оп.2. – Спр.37.
17. Москаленко А.Т. Пятидесятники. Изд.2. – М., 1973.
18. Потапов В.Н. О содержании антиобщественной деятельности и формах её проявления у некоторых религиозно-сектантских организаций: Автореф. дис... к.ф.н. – Алма Ата, 1973.
19. Солдатенко В.Е. Пятидесятники. – Донецк, 1972.
20. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф.Р.2. – Оп.9. – Спр.9306.
21. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі ЦДАГО). – Ф.1. – Оп.24. – Спр.4494.
22. ЦДАГО – Ф.1. – Оп.24. – Спр.4704.

Summary

Is determined the role of well-known personalities in protestant trend of Pentecostals in the inner social life of Soviet Ukraine.

М. М. Мокієнко

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ ВІТЧИЗНЯНОГО П'ЯТИДЕСЯТНИЦТВА (XX – ПОЧАТОК ХХІ СТ.)

В межах протестантських течій України відбуваються складні процеси, пов'язані з визначенням позиції щодо суспільного життя й соціально-політичних реалій. Особливості позиційної рефлексії визначали ту чи іншу модель поведінки окремих пізньопротестантських центрів у суспільно-політичній царині. Швидкі трансформаційні тенденції суспільно-політичних поглядів в добу незалежності України виявили вітчизняні п'ятидесятники. Звідси, спроба простежити особливості формування та еволюції окреслених позицій саме в середовищі християн віри євангельської (ХВЕ).

Вивчення проблем формування та трансформації суспільно-політичних поглядів вітчизняних п'ятидесятників перебуває на початковому етапі. Концептуальні засади еволюції протестантизму сформульовані в дослідженнях В. Любашенко. Звуження предмету дослідження характерно для робіт Ю. Решетнікова та О. Назаркіної. Окремі аспекти проблеми знайшли відображення в доробку релігійних дослідників Л. Андронов'єне та В. Франчука. Утім, процеси трансформації суспільно-політичних підходів вивчалися авторами побіжно, що зумовило необхідність продовження наукових пошуків у цій царині.

Точкою опертя у своєму ставленні до зовнішнього світу п'ятидесятники визнають Біблію. На думку дослідника П. Яроцького: "Перевага Святого Письма над теологією, християнської етики – над філософськими й соціальними вченнями традиційно притаманна багатьом пізньопротестантським, зокрема євангельським, течіям" [1, с.6]. Подібна акцентуація спричинила значну індиферентність їхньої нерелігійної рефлексії, при цьому на певних етапах вузько окреслюючи коло суспільних